

Asia: VN/27639/2025

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi metsästyslain sekä rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ennalta ehkäisemisestä ja korvaamisesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta (valkoposkihanhet ja merimetsot)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

1. Johdanto

Tässä Luonnonvarakeskuksen (Luke) lausunnossa käsitellään esitystä muuttaa metsästyslakia ja lakia rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ennalta ehkäisemisestä ja korvaamisesta siten, että valkoposkihanhi (*Branta Leucopsis*) ja merimetso (*Phalacrocorax carbo*) siirretään rauhoitetuiksi riistaeläimiksi, joita saa tietyissä olosuhteissa karkottaa viljelyksiltä kuoliaaksi ampumalla (suoja-ampua) saaliin hyödyntäen. Lakimuutoksien taustalla on tavoite vähentää näiden lajien aiheuttamia vahinkoja maataloudelle, kalastukselle ja kalanviljelylle.

Lausunnot valkoposkihanhista ja merimetsosta ovat omina kokonaisuuksinaan; ensin esitetään lausunto valkoposkihanhen osalta, sitten merimetsosta.

Lausunto liittyy valkoposkihanheen

Luken lausunto perustuu Luken valkoposkihanhien maatalousvahinkoja ja niiden ehkäisemistä selvittäneisiin hankkeisiin (Forsman ym. 2024), ja AEWAN (Afrikan ja Euraasian muuttavien vesilintujen suojelusopimus) alaisen yhteiseurooppalaisen työryhmän - European Goose Management Platform (EGMP; <https://egmp.aewa.info/>) arvioihin, ja sen jäsenten julkaisemiin tutkimuksiin. EGMP:n mallinnustyöryhmä arvioi eri hanhilajien populaatioille (ml. valkoposkihanhi) suotuisan populaatiokoon viitearvot (favourable reference value), kerää ja analysoi tietoa hanhien aiheuttamista sosioekonomisista kustannuksista, ja laatii hoitosuunnitelmat lajien eri populaatioiden flyway-tason (pesimä- ja talvehtimisalueet ja muuttoreitti) hallintayksiköille.

Suomessa maatalousvahinkoja aiheuttavat valkoposkihanhet kuuluvat Venäjän arktisella alueella pesivään osapopulaatioon (Management Unit 1), jonka populaatiokoko on ylivoimaisesti suurin (noin 1,6 miljoonaa yksilöä) Euroopan kolmen osapopulaation talviaikaisesta yksilömäärästä (Sorensen ym. 2025). Venäjän Arktisen alueen valkoposkihanhipopulaatiossa on viimeisimmän arvion mukaan noin 591 000 pesivää paria, joka on noin 5,2 kertaa enemmän kuin suotuisan populaatiokoon viitearvo (113 000 pesivää paria), ja noin 2,6-kertainen verrattuna ns. 200% populaatiokoon kynnysarvoon (Sorensen ym. 2025). 200% kynnysarvon alittaminen edellyttäisi flyway-tason kansainvälistä koordinaatiota kuolleisuuden (pääasiassa suojametsästyksen) vaikutuksista. Populaatiokoko on ollut tämän viitearvon yläpuolella noin vuodesta 2005 lähtien (Jensen ym. 2023). Kansainvälisen luonnonsuojeluliiton (IUCN) arvion mukaan valkoposkihanhen populaatio on elinvoimainen (least concern).

Valkoposkihanhi aiheuttaa mittavia maatalousvahinkoja talvehtimis- ja muuttoreittinsä varrella. Vahinkojen kasvun myötä Manner-Euroopassa ja Fennoskandiassa on tehty runsaasti tutkimuksia viimeisen 20 vuoden aikana erilaisten ei-kuolettavien vahinkojen vähentävien ja konfliktia lieventävien keinojen tehokkuudesta. Erilaisten aktiivisten ja passiivisten karkotuskeinojen yhdistelmillä, hanhille rauhoitetuilla ruokailupelloilla (hanhipelloilla) ja ennaltaehkäisevillä toimilla, kuten hanhipaimenten systemaattisella karkotuksella, ja kompensatioilla vahingoista ja hanhipeltojen perustamisesta, hanhien aiheuttamia vahinkoja ja konfliktia voidaan paikallisesti lieventää (esim. Madsen ym. 2014, Koffijberg ym. 2017, Heim ym. 2022, de Jager ym. 2023, 2024, Buitendijk ym. 2023, Månsson ym. 2024, Robai ym. 2024).

Kansallisella tasolla lievitystoimet eivät kuitenkaan todennäköisesti merkittävästi vähennä maatalousvahinkoja, ja niiden aiheuttamia taloudellisia kustannuksia maatalousyrittäjille ja yhteiskunnalle. Toistuva karkottaminen lisää hanhien energiankulutusta (satovahinkoja) (Nolet ym. 2016), ja yleensä vain siirtää vahinkoja muualle (de Jager ym. 2024, Forsman ym. 2024). Valkoposkihanhipopulaation jatkaessa kasvua (Sorensen ym. 2025) hanhivahingot tulevat kansallisilla tasoilla todennäköisesti kasvamaan (Buitendijk ym. 2023). Vaikuttavuudeltaan toimivat keinot, kuten hanhipelto-konsepti (Tombre ym. 2013, Forsman ym. 2024, Seltmann ym. 2025, de Jager ym. 2024), ovat usein kalliita. Esimerkiksi Hollannissa tehdyssä tutkimuksessa havaittiin, että pienillä tai keskimääräisillä hanhimäärillä hanhipeltokonsepti (hanhipeltoja ja karkotusta tuotantopelloilta) on taloudellisesti kannattava, mutta hanhien lukumäärän kasvaessa suureksi, yhteiskunnalle kustannustehokkain tapa on olla karkottamatta hanhia ollenkaan (de Jager ym. 2024). Luken hanhipelto-hankkeen tulokset olivat samansuuntaisia (Forsman ym. 2024).

Kuolettavasti ampumalla tehdyn karkotuksen tehokkuutta vähentää hanhien laidunnuspainetta verrattuna ei-kuolettavaan karkotukseen on tutkittu suhteellisen vähän, ja tulokset vaihtelevat. Kokeellisista tutkimuksista Luken tutkimus ei havainnut merkittävää eroa (Forsman ym. 2024), kun taas Ruotsissa (Månsson 2017) ja Tanskassa (Jesper Madsen, suullinen tieto) ampumisen vaikutus oli suurempi. Korrelatiivisissa tutkimuksissa ampumisen tehokkuus vaihtelee (Jensen ym. 2016, McIntosh 2024). Ainoa kevätmuuton aikainen ampumistutkimus (korrelatiivinen) on tehty Kanadassa. Quebecin osavaltiossa aloitettiin 1999 lumihanhipopulaation rajoitushanke, jossa sallittiin myös keväinen laaja-alainen (40 000 ammuttua hanhea / vuosi) ampuminen. Ampumisen havaittiin siirtävän lumihanhiin muuttoreittiä, lisäävän edestakaista muuttolentoa, vaikuttavan hanhien

paikanvalintaan, ja heikentävän yksilöiden rasvavarastoja (Bechet ym. 2003). Todennäköisesti juuri lisääntyneen häirinnän takia hanhien aiheuttamat vahingot ja korvaukset kasvoivat voimakkaasti (liki kymmenkertaistuivat) (Bechet ym. 2003). Ampumisen vaikutukset riippunevat toteutuksesta ja paikallisista tekijöistä, mutta se voi olla tehokas karkotuskeino

Vaihtoehtoisten, ei-kuolettavien hanhien aiheuttamien vahinkojen hallintakeinojen vaikuttavuuden ja kustannustehokkuuden osoittauduttua riittämättömiksi vähentää merkittävästi vahinkoja, EGMP:n valkoposkihanhen kannanhoitosuunnitelmat (Jensen ym. 2018, Nagy ym. 2021; ks. myös Stroud ym. 2017) suosittelevat jäsenmaita hyödyntämään kaikkia hallintamenetelmiä, jotka lintudirektiivi ja Bernin sopimus mahdollistavat. Näitä menetelmiä ovat esimerkiksi hanhipellot, aktiivinen karkotus ja kuolettava poikkeuslupaperusteinen suoja-ampuminen ja adaptiivinen paikallisten populaatioiden rajoittaminen, kunhan lintudirektiivin ja Bernin sopimuksen näille toimille asettamat ehdot täyttyvät.

Luke yhtyy tähän näkemykseen, ja toteaa, että hallituksen esitys muuttaa metsästyslakia ja lakia rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ennalta ehkäisemisestä ja korvaamisesta, siten että valkoposkihanhi siirretään rauhoitetuksi riistaeläimeksi, jota saa tietyissä olosuhteissa karkottaa viljelyksiltä kuoliaaksi ampumalla (suoja-ampuminen tai suojametsästys) saaliin hyödyntäen on perusteltu, ja on linjassa EGMP:n suositusten kanssa. Biologisin perustein valkoposkihanhen Venäjän arktinen populaatio kestää metsästyksen tai suoja-ampumisen.

Luke kuitenkin esittää huolen, että suoja-ampumisen esitetty toteutustapa voi lisätä ja levittää satovahinkoja, ja ei täysin huomioi eduskunnan hyväksymää lausumaa, että ”lintudirektiivin 9 artiklassa säädettyjä poikkeusmahdollisuuksia hyödynnetään ja lintujen karkottaminen ampumalla sallitaan myös keväällä pesintärauha huomioden”.

Esityksen mukaan valkoposkihanhien karkottaminen kuolettavasti ampumalla sallittaisiin ympärivuotisesti silloin, kun satoa korjaamattomalla viljelyksellä on ≥ 5 hanhiyksilöä.

Keväällä tapahtuva laajalla alueella tapahtuva ja säätelemätön ampuminen (ampujien liikkuminen ja laukausten äänet) voi vaikuttaa negatiivisesti pesivien lintujen pesimämenestykseen ja muuttomatkalla olevien lintujen lepäilyrauhaan. Mahdollinen vaikutus on todennäköisesti merkittävin peltolintuihin, ja pesiviin vesilintuihin. Luken tutkimuksessa pesivät töyhtöhyypät eivät kärsineet, tai jopa hyötyivät, lisääntyneestä ihmisten liikkumisesta ja laukausäänistä verrattuna hanhipellolla pesiviin lajikumppaneihin (Forsman ym. 2024). Laukausäänet säikäyttivät lepäileviä kahlaajia ilmaan, jotka usein palasivat samalle pellolle viiveen jälkeen (Forsman ym. 2024). Muiden lajien pesimäaikaisesta vasteesta tällaiseen häiriöön ei ole tutkimustietoa. Suurin epävarmuus liittyy pesivien sorsalintujen vasteeseen, sillä metsästyskauden aloituksen tiedetään laukaisevan monien sorsien muuton. Ampujien/metsästäjien on itse vaikea arvioida ja kontrolloida ampumisen aiheuttamaa häiriötä.

Esityksen mukaisen paikallisesti säätelemätön yli viiden hanhiyksilön karkottamisen salliminen ampumalla todennäköisesti lisää ja levittää laajemmalle hanhien aiheuttamia maatalousvahinkoja ja taloudellisia kustannuksia. Nolet ym. (2016) arvioi, että hanhen karkottaminen viisi kertaa päivässä lisää hanhiyksilön nurmen kulutusta noin 12-16%, joka kompensoidaan seuraavissa ruokailupaikoissa. Mitä enemmän hanhia häiritään, sitä suuremmiksi maatalousvahingot siis todennäköisesti kasvavat, olettaen, että hanhien lukumäärä tai muuttokäyttäytyminen eivät olennaisesti muutu. Kanadassa kevätmuuttoaikainen ampuminen lisäsi hanhien aiheuttamista vahingoista maksettavia korvauksia peräti 10-kertaisiksi. Tutkimukset viittaavat myös siihen, että satunnainen ja kontrolloimaton ampuminen (Heldbjerg ym. 2022, McIntosh ym. 2024) tai muu karkotus (Koffijberg ym. 2017) ei vaikuta hanhien käyttäytymiseen ja ruokailupaikan valintaan, ja ei vähennä hanhien aiheuttamia maatalousvahinkoja. Kontrolloimattoman hanhien ampumisen on myös havaittu johtavan konflikteihin metsästäjien ja maanomistajien kesken ja vaaratilanteisiin (Tombre ym. 2022). Sen sijaan koordinoitu, systemaattinen ja intensiivinen häirintä tai ampuminen samoilla alueilla yhdistettynä alueisiin, jossa hanhet saavat olla rauhassa, lisää todennäköisyyttä, että hanhet alkavat karttaa suojeltavia peltoja (Jensen ym. 2016, Tombre ym. 2022, McIntosh ym. 2024). Luken tulokset (Forsman ym. 2024) ovat samanlaisia; organisoitu ja systemaattinen karkotus yhdistettynä hanhipeltoihin vähentää hanhien laidunnusta suojeltavilta pelloilta, ja houkuttaa hanhia hanhipelloille (Seltmann ym. 2025).

Ampumisen yhdistäminen alueella oleviin hanhipeltoihin, tai muihin alueisiin, jossa hanhet voivat ruokailla rauhassa, voisi vähentää paikallisia hanhien aiheuttamia maatalousvahinkoja verrattuna tilanteeseen, jossa hanhia saisi karkottaa ampumalla vapaasti kaikkialla. Toinen mahdollisuus on kytkeä ampuminen korkean vahinkoriskin peltoalueisiin, kuten Virossa tehdään. Suomessa samaa periaatetta käytetään hanhipeltojen perustamisessa. Jotta Norjassa havaituilta konflikti- ja vaaratilanteilta (Tombre ym. 2022) vältytään, koordinoitu toiminta on erityisen toivottavaa alueilla, jossa tehdään ns. hanhipaimenten ennakoivaa hanhien karkotusta. Ampumisen alueellinen rajoittaminen vähentäisi myös mahdollista haitallista vaikutusta pesiviin ja lepäileviin lintuihin.

Luke huomauttaa myös, että ampumalla suoritettavan karkotuksen toteutuksessa olisi otettava huomioon metsästyksen eettiset periaatteet ja muu lainsäädäntö. Valkoposkihanhet esiintyvät usein satojen tai tuhansien yksilöiden parvissa, ja haulikolla suoritettu tappava karkottaminen lisää riskiä, että etäisyyden funktiona laajeneva hauliparvi haavoittavaa kohdeyksilön lähellä olevia yksilöitä, tai muita parvessa olevia hanhilajeja, kuten punakaulahanhea. Riippuen patruunasta ja supistuksesta, hauliparven leveys 50 m päässä voi olla noin 1 m, joten haavoittumisriski on ilmeinen. Hanhilla kudoksiin koteloituneet haulit ovat yleisiä; Ruotsissa noin 20% merihanhista (Månsson ym. 2025), ja Tanskassa noin 14% valkoposkihanhista (Holm & Madsen 2013) on koteloituneita hauleja. Jotta valkoposkihanhien karkottaminen ampumalla ei olisi ristiriidassa metsästyksen eettisten periaatteiden ja lain eläinten hyvinvoinnista kanssa, joiden mukaan eläimille ei saa tuottaa tarpeetonta kipua tai kärsimystä, ohjeistus ampumalla suoritettavaan karkottamiseen on syytä suunnitella huolella, tai rajoittaa käytettävä kalusto kiväärikaliiberin aseisiin. Kiväärikaliiberin aseiden käyttöön liittyy suuren takavaara-alueen takia turvallisuusriski, ja niitä ei voi käyttää kaikissa tilanteissa.

Luke huomauttaa myös, että saalisilmoituksessa olisi hyvä käyttää tarkempaa resoluutiota kuin kunta. Peltolohkonumeron käyttäminen parantaisi ampumisen valvontaa (onko karkotus tapahtunut

lohkolla, jossa on korjaamatonta satoa), ja tehokkuuden tutkimista, esimerkiksi käyttäen GPS-merkittyjä hanhia.

Tiivistelmä

Luke toteaa, että hallituksen esitys valkoposkihanhen siirtämiseksi rauhoitetuksi riistaeläimeksi, jota saa tietyissä olosuhteissa karkottaa viljelyksiltä kuoliaaksi ampumalla saaliin hyödyntäen ei ole mitään biologista estettä. Tutkimusten mukaan valkoposkihanhen aiheuttamia maatalousvahinkoja ei voida merkittävästi vähentää ei-kuolettavilla keinoilla. Valkoposkihanhi on myös luokiteltu elinvoimaiseksi. Esitys noudattaa samaa linjaa kuin AEWA:n alaisen asiantuntijaorganisaation laatima valkoposkihanhen hoitosuunnitelma, joka suosittelee jäsenmaita ottamaan käyttöön kaikkia hallintamenetelmiä, mukaan lukien suoja-ampuminen, jotka lintudirektiivi ja Bernin sopimus mahdollistavat.

Luke kuitenkin esittää huolen, että suoja-ampumisen esitetty toteutustapa voi lisätä ja levittää satovahinkoja, ja ei ota huomioon keväällä tapahtuvan ampumisen mahdollisia haitallisia vaikutuksia pesiville ja lepäileville linnuille. Paikallisesti kontrolloimaton, epäsystemaattinen ja satunnainen karkottaminen ampumalla on paitsi tehotonta, myös lisää hanhien kompensoitavaa energiankulutusta, ja siten satovahinkoja. Kanadassa aloitettu keväinen lumihanhen metsästys lisäsi vahingoista maksettavien korvausten määrää 10-kertaiseksi. Laukausten äänet voivat heikentää pesivien lintujen pesimämenestystä ja häiritä muuttavien lintujen lepäilyrauhaa. Suurin epävarmuus liittyy pesivien sorsalintujen vasteeseen, sillä metsästyskauden aloituksen tiedetään laukaisevan monien sorsien muuton. Ampumisen salliminen alueilla, joilla on hanhipeltoja, muita rauhoitusalueita, tai korkea hanhien vahinkoriski, voisi vähentää hanhien aiheuttamia maatalousvahinkoja verrattuna tilanteeseen, jossa hanhia saisi karkottaa ampumalla vapaasti kaikkialla. Alueellinen rajoittaminen vähentäisi myös mahdollista haitallista vaikutusta pesiviin ja lepäileviin lintuihin.

Lisäksi Luke kiinnittää huomiota suojametsästyksen eettisyyteen ja eläinten hyvinvointiin. Haulikolla tapahtuva karkotus voi johtaa laajalle leviävän hauliparven vuoksi haavoittumisiin. Siksi karkotuksen selkeä ohjeistus, kalustovalinnat sekä toiminnan tarkka kohdentaminen ja seuranta ovat keskeisiä vahinkojen hallinnan onnistumiselle. Vaikutuksen seurannassa saalisilmoituksen tekeminen peltolohkon tarkkuudella olisi toivottavaa.

Kirjallisuus

Bechet, A. ym. 2003. Spring hunting changes the regional movements of migrating greater snow geese. *Journal of Applied Ecology* 40: 553-564. | <https://doi.org/10.1046%2Fj.1365-2664.2003.00812.x>

Buitendijk, N. H., Tombre, I., Düttmann, H., Månsson, J., Nolet, B., Shaw, J. and Madsen, J. 2023. Assessment of goose damage to agricultural crops - is there a relationship between goose

abundances and yield loss? DRAFT EGMP Technical Report No. XX, Bonn, Germany | https://egmp.aewa.info/sites/default/files/meeting_files/information_documents/AEWA_EGMIWG_Inf_8.15_Goose_Damage_Impact_Assessment.pdf

de Jager, M., ym. 2023. Limiting scaring activities reduces economic costs associated with foraging barnacle geese: Results from an individual-based model. *Journal of Applied Ecology* 60: 1790–1802. | <https://doi.org/10.1111/1365-2664.14461>

de Jager, M., ym. 2024. More management, less damage? With increasing population size, economic costs of managing geese to minimize yield losses may outweigh benefits. *Journal of Environmental Management* 351: 119949 | <https://doi.org/10.1016/j.jenvman.2023.119949>

Forsman, J., Jokinen, M., Heikkinen, J., Hiedanpää, J., Juutinen, A., Laaksonen, T., Laurila, M., Liu, X., Piha, M., Pellikka, J., Salo, M., Seimola, T., Seltmann, M., Store, R. & Ylitalo, A.-K. 2024. Hanhipellot ihmisten ja hanhien välisen ristiriidan lievittäjänä. *Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus* 12/2024. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 57 s. | <https://jukuri.luke.fi/handle/10024/554775>

Heim, W. ym. 2022. Effects of multiple targeted repelling measures on the behaviour of individually tracked birds in an area of increasing human-wildlife conflict. *Journal of Applied Ecology* 59: 3027–3037. | <https://doi.org/10.1111/1365-2664.14297>

Heldbjerg, H. ym. 2022. Barnacle goose *Branta leucopsis* derogation shooting effort in relation to abundance and vulnerable crops. *Agriculture, Ecosystems and Environment* 325: 107746 | <https://doi.org/10.1016/j.agee.2021.107746>

Holm, T.E. & Madsen, J. 2013. Incidence of embedded shotgun pellets and inferred hunting kill amongst Russian/Baltic barnacle geese *Branta leucopsis*. *European Journal of Wildlife Research* 59: 77-80. | <https://doi.org/10.1007/s10344-012-0649-8>

Jensen, G.H. ym. 2016. Environmental factors affecting numbers of pink-footed geese *Anser brachyrhynchus* utilizing an autumn stopover site. *Wildlife Biology* 22: 183-193. | <https://doi.org/10.2981/wlb.00161>

Jensen, G.H., Madsen, J., Nagy, S., Lewis M. (Compilers) 2018. AEWA International Single Species Management Plan for the Barnacle Goose (*Branta leucopsis*) - Russia/Germany & Netherlands population, East Greenland/Scotland & Ireland population, Svalbard/South-west Scotland

population. AEWA Technical Series No. 70. Bonn, Germany. |
https://egmp.aewa.info/sites/default/files/download/population_status_reports/AEWA%20International%20Single%20Species%20Management%20Plan%20for%20the%20Barnacle%20Goose.pdf

Jensen, G.H., Johnson, F.A., Baveco, H., Koffijberg, K., Goedhart, P.W. and Madsen, J. (2023) Population Status and Assessment Report 2023. EGMP Technical Report No. 21 Bonn, Germany |
https://egmp.aewa.info/sites/default/files/meeting_files/documents/AEWA_EGM_IWG_8_8_EGMP_Population_Status_and_Assessment_Report%202023_Rev.1.pdf

Koffijberg, K., Schekkerman, H., van der Jeugd, H., Hornman, M. & van Winden, E. 2017. Re-sponses of wintering geese to the designation of goose foraging areas in The Netherlands. *Ambio* 46: 241–250. | <https://10.1007/s13280-016-0885-3>

Madsen, J., Bjerrum, M. & Tombre, I.M. 2014. Regional management of farmland feeding geese using an ecological prioritization tool. *Ambio* 43: 801-809. | <https://doi.org/10.1007/s13280-014-0515-x>

Månsson, J. ym. 2024. Individual responses of GPS-tagged geese scared off crops by drones or walking humans. *Ecological Solutions and Evidence*: e12386 | <https://doi.org/10.1002/2688-8319.12386>

Månsson, J. ym. 2025. Regional differences in crippling rate in graylag geese *Anser anser*. *Wildlife Biology*: e01356 | <https://doi.org/10.1002/wlb3.01356>

McIntosh, A.L.S. ym. 2024. Flying without fear: Shooting disturbance has little effect on site preferences in a conflict goose species. *Journal of Applied Ecology* 61: 1612-1625. |
<http://dx.doi.org/10.1111/1365-2664.14672>

Nagy S., ym. 2021. AEWA EGMP. Adaptive Flyway Management Programme for Russia/Germany & Netherlands Population of the Barnacle Goose (*Branta leucopsis*). AEWA EGMP Programme No. 3. Bonn, Germany. |
https://egmp.aewa.info/sites/default/files/download/population_status_reports/Adaptive_Flyway_Management_Programme_for_Russia_Population_of_Barnalce_Goose.pdf

Nolet, B.A., Kölzsch, A., Elderenbosch, M. & van Noordwijk, A.J. 2016. Scaring waterfowl as a management tool: how much more do geese forage after disturbance? *Journal of Applied Ecology* 53: 1413–1421. | <https://doi.org/doi:10.1111/1365-2664.12698>

Robai, C.I. 2024. Reducing the number of grazing geese on agricultural fields - Effectiveness of different scaring techniques. *Crop Protection* 177: 106552. | <https://doi.org/10.1016/j.cropro.2023.106552>

Seltmann, M.W. ym. 2025. Arctic migrating barnacle geese utilize accommodation fields in a new agricultural staging area. *Journal of Applied Ecology* 62: 317-328. | <https://doi.org/10.1111/1365-2664.14838>

Sørensen, I.H., Germain, R.R., Johnson, F.A., Baveco, H., Koffijberg, K., and Madsen, J. (2025). Population Status and Assessment Report 2025. EGMP Technical Report No. 26. Bonn, Germany | https://egmp.aewa.info/sites/default/files/download/population_status_reports/Population_Status_and_Assessment_Report_2025.pdf

Stroud, D.A., Madsen, J. & Fox, A.D. 2017. Key actions towards the sustainable management of European geese. *Ambio* 46 (Suppl 2), 328-338. | <https://doi.org/10.1007/s13280-017-0903-0>

Tombre, I.M. ym. 2013. Towards a solution to the goose-agriculture conflict in North Norway, 1988-2012: the interplay between policy, stakeholder influence and goose population dynamics. *PLoS ONE* 8: e71912 | <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0071912>

Tombre, I.M. ym. 2022. Population control by means of organised hunting effort: Experiences from a voluntary goose hunting arrangements. *Ambio* 51: 728-742. | <https://doi.org/10.1007/s13280-021-01590-2>

Lausunto liittyen merimetsoon

Perustelut merimetson (suoja)metsästyksen sallimiselle

Luke katsoo, että esityksen perustelut tarpeelle mahdollistaa laajoja rannikkoalueita kattava merimetson suojametsästys eivät ole johdonmukaisia ja vakuuttavia. Tavoitteena on vähentää ”kalataloudelle aiheutuvia toistuvia ja laaja-alaisia vahinkoja”, mutta vahinkojen kuvaaminen ja todentaminen jää epäselväksi. Esityksen perusteluissa on yksipuolisesti tuotu esille muutamia

tutkimuksia tai selvityksiä, joissa paikallisten kalastovaikutusten esiintymistä on pidetty todennäköisenä ja jätetty huomioimatta tutkimukset, joissa alueellisia vaikutuksia ei ole pystytty osoittamaan. Tekstissä mainitaan haittojen kohdistuvan talouskaloista erityisesti ahveneen. Luke kuitenkin huomauttaa, että kaupallisen kalastuksen saaliiden ennakoarvion perusteella vuoden 2025 ahvensaalis keskeisillä merimetsoalueilla eli Selkämerellä ja Merenkurkussa (ICES osa-alue 30) oli saalistilastoinnin historian kolmanneksi suurin. Tässä valossa väite, jonka mukaan merimetson syömä kalamäärä ”heikentää kotimaisen kalan saatavuutta ja lisää tuontiriippuvuutta”, vaikuttaa omituiselta. Yllättävältä kuulostaa myös väite, jonka mukaan ”merimetsojen saalistus vaikeuttaa uhanalaisten tai heikentyneiden kalalajien, kuten lohen, harjuksen ja ankeriaan, elpymistä”. Lohen poikasia on löydetty merimetson ravinnosta, mutta Luken asiantuntijoiden tiedossa ei ole tutkimuksia, jotka laajemmin tukisivat väitettä pohjoisen Itämeren olosuhteissa. Yllä esille tuodut asiat ovat esimerkkejä esityksen tekstissä olevista heikkouksista.

Myös kalastukseen kohdistuvien haittojen kuvailussa on havaittavissa tarkoitushakuisuutta. Kaupallisten rannikkokalastajien määrien vähenemien on alkanut jo ennen merimetson yleistymistä rannikolla. Kuten yritystoimintaan usein yleisemminkin, rannikkokalastuksen ahdinkoon ja heikkoon kannattavuuteen vaikuttavat samanaikaisesti monet tekijät. Yhtenä tekijänä on kalastusta haittaavien eläinten runsastuminen. Merimetson aiheuttamien haittojen osoittamiseksi esitykseen on koottu ja esitetty yleisinä tosiasioina väitteitä, joiden paikkansapitävyyttä ei voi osoittaa ja yleistettävyyttä on kyseenalaista. Esimerkkinä väite, jonka mukaan ”Merimetsot syövät kuhan, lohen, ahvenen ja siian poikasia sekä saaliskaloja suoraan pyydyksistä, ja niiden läsnäolo muuttaa kalojen käyttäytymistä tavalla, joka heikentää saaliin määrää...”. Suuri kolonia voi vaikuttaa haitallisesti lähialueen kaupalliseen kalastukseen esimerkiksi ahvenen osalta, mutta toisaalta Luken toteuttaman tuoreen pilottitutkimuksen perusteella suoraan kalastukseen kohdistuvien haittojen luotettava todentaminen on vaikeaa, poikkeuksena päältä avoimet rysät, joista lintujen todettiin vievän kaloja. Merimetsot voivat nokkimalla vahingoittaa pyydyksissä olevia kaloja, mutta tässäkin tulkinta jälkien aiheuttajasta ja niiden syntymisajankohdasta ei ole helppoa. Luken EU-tiedonkeruuohjelmassa kerättyjen saalisnäytteiden ahvenista 0,44 prosentissa havaittiin lintujen aiheuttamaksi tulkittuja jälkiä. Kalastajien omien ilmoitusten perusteella merimetsot olisivat vaurioittaneet saalista vuonna 2025 yhteensä 25 tonnia, josta 20 tonnia oli silakkaa, kolme tonnia ahventa, kuhaa 900 kiloa ja muita lajeja 800 kiloa (Luken julkaisematon ennakoarvio). Kyseisen saaliin arvo yksinkertaisesti tuottajainnoilla laskettuna olisi noin 21 000 euroa, eli vähemmän kuin esityksessä vanhentuneisiin tietoihin perustuen esitetty 50 000 euroa. Kalankasvatuksessa on pystytty osoittamaan konkreettisia merimetson aiheuttamia haittoja, jotka keskittyivät kasvatusaltaisiiin, joista verkkosuojaus puuttui tai se oli rikkoontunut.

Esitetyt poikkeukset merimetson rauhoittamiseen

Esityksessä ehdotetaan merimetson metsästyksen sallimista kalanviljelylaitosten läheisyydessä ympärivuotisesti ja kalanistutuspaikkojen, kaloille tärkeiden lisääntymisalueiden sekä pyydysten läheisyydessä elokuun alusta helmikuun loppuun. Metsästyksen sallimista pyydysten läheisyydessä ei kuitenkaan mainita kohdassa ”Esityksen pääasiallinen sisältö”. Luke katsoo, että ehdotukset väljästi tulkittuna mahdollistaisivat metsästyksen lain osalta lähes koko saaristo- ja rannikkoalueella, mikä voisi johtaa huonosti hallittavissa oleviin tilanteisiin, etenkin valvonnan kannalta. Loppukesään

ja syksyyn painottuva metsästys kohdistuisi myös pohjoisesta tuleviin Suomen alueen kautta läpimuuttaviin merimetsoihin, mikä ei liene toiminnan tarkoitus. Alla on esitetty Luken yksityiskohtaisemmat huomioid esityksiin (yleisiin poikkeamiin rauhoituksesta).

Kalanviljelylaitosten kohdalla toimiva ja tehokas keino merimetsovahinkojen ehkäisemiseksi ympärivuorokautisesti olisi ampumisen sijaan se, että kala-altaat suojattaisiin verkoilla ja verkkosuojauksella myös ylläpidettäisiin. Osa yrittäjistä onkin suojannut altaat huolellisesti ja suojaamisen voisi katsoa kuuluvan normaaliin yritystoimintaan.

Luken tiedossa ei ole tutkimuksia, joissa olisi rannikkomme olosuhteissa selvitetty istutuspaikoilla loppukesällä oleskelevien merimetson mahdollisia vaikutuksia istutusten tuloksiin. Lohi- ja taimenistutukset tehdään pääosin keväällä. Syksyllä istutetaan käytännössä vain kesänvanhoja siikoja ja kuhia. Metsästyksen salliminen syksyllä kahden viikon ajan istutuspaikoilla tuntuu vahvasti ylimitoitellulta toimitukselta, joka olisi myös valvonnan kannalta hankala. Sama lopputulos luultavimmin saavutettaisiin karkottamalla mahdolliset lintuparvet pois alueelta silloin, kun istutukset tehdään.

Kalojen tärkeillä lisääntymispaikoilla loppukesällä tai syksyllä tapahtuvalla metsästyksellä ei rannikon olosuhteissa turvattaisi kalojen lisääntymistä. Lintujen saalistuksen osalta kriittinen vaihe kalojen lisääntymisessä on kutuaika, jolloin joillekin paikoille kerääntyy paljon kutevia kaloja. Kutevat ahvenet ja osa kuhakoirasta sopisivat kokonsa puolesta merimetson ravinnoksi. Kevätkutuisten lajien kohdalla tämä tarkoittaa suunnilleen huhti-kesäkuuta. Merikutuinen siika kutee lokamarraskuussa, jolloin merimetsot ovat pääosin jo siirtyneet muualle. Kevätkutuisten kalojen kesänvanhat poikaset, etenkin ahvenet, ovat merimetsolle saaliskaloiksi vielä turhan pieniä, ja poikaset ovat loppukesään mennessä levittäytyneet kutualueiden ulkopuolelle. Jos esimerkiksi ahvenen tai kuhan lisääntymistä haluttaisiin turvata, toimivampi keino olisi rajoittaa kalastusta kutuaikana eli keväällä tärkeimmillä kutualueilla. Näin on jo toimittu joillakin kalatalousalueilla, etenkin etelärannikolla ja Merenkurkussa. Samalla voisi varmistaa, että näiltä (EVK:n tai ELY-keskuksen vahvistamilta) alueilta myös merimetsoparvet pysyisivät kutuaikana poissa.

Edelliseen kohtaan liittyen Luke myös toteaa, että Velmu-ohjelman yhteydessä tuotetut pääosin mallipohjaiset kartat kuvaavat joidenkin lajien mahdollisia lisääntymisalueita rannikolla. Luke on tuotettujen karttojen yhteydessä todennut, että mallien ekologinen tarkkuus ja lähtöaineistojen kattavuus rajoittavat niiden soveltuvuutta yksityiskohtaisen tai aluetason päätöksenteon tueksi. Mallit on tarkoitettu yleispiirteisen tilannekuvan muodostamiseen sekä mahdollisesti tarkempien selvitysten ja maastokartoitusten kohdentamiseen. Luotettavan tiedon tuottaminen muutamien tärkeimpien rannikkolajien lisääntymisalueista edellyttäisi uusia ja laajoja systemaattisia maastokartoituksia sekä nykyisten mallien päivittämistä. Pelkästään maastokartoitusten toteuttamiseen kului useita vuosia eikä se olisi mahdollista esitetyllä budjettivaroituksella.

Ehdotettu metsästyksen salliminen seisovien pyydysten (rysät, verkot, katiskat, siimat) läheisyydessä tarkoittaisi käytännössä sitä, että metsästys olisi lain osalta sallittua kaikkialla, kunhan kalastusoikeuden haltija tai häneltä luvan saanut henkilö tai valtion yleisillä vesialueilla kuka tahansa vie alueelle ensin seisovan pyydyksen. Tämä voisi johtaa tarkoitushakuiseen toimintaan, millä ei ole

mitään tekemistä pyydyksiin mahdollisten kohdistuvien haittojen vähentämisen kanssa. Luken käsityksen mukaan koko toiminta tulisi rajata vain kaupalliseen kalastukseen, ei harrastustoimintaan, ja vain vakiintuneilla paikoilla tapahtuvaan rysäkalastukseen.

Luke katsoo, että edellä mainitut ehdotukset (yleisiksi poikkeamiksi rauhoituksesta) ovat osin epä johdonmukaisia eivätkä pääosin perustu tutkittuun tietoon. Myöskään vaihtoehtoisia keinoja esitettyjen tavoitteiden saavuttamiseksi (suojaverkot kalankasvatuslaitoksilla, merimetsojen karkottaminen istutuspaikoilta, kalastuksen rajoittaminen tärkeimmillä kutupaikoilla) ja niiden toimivuutta ei esityksessä ole tarkasteltu. Esityksestä syntyy vaikutelma, että ensisijaisena tavoitteena on lisätä merimetsojen metsästystä rannikolla eikä niinkään vähentää mahdollisia kalatalouteen kohdistuvia haittoja. Luken käsityksen mukaan merimetsokannat kyllä kestäisivät metsästystä tai muita kannan rajoittamistoimia, mutta mahdolliset toimet pitäisi suunnitella paremmin. Jos tavoitteena olisi vähentää kalakantoihin ja kalastukseen kohdistuvaa riskiä, merimetsoon kohdistuva suojametsästys ja muut toimet tulisi käytännössä rajata poikkeuksellisten suurten kolonioiden tuntumaan, ei koko rannikolle. Järjestelmän tulisi toimia nopeasti ja joustavasti niin, että etukäteen sovittua parimäärää suurempia kolonioita tai merimetsotihentymiä ei pääsisi pysyvästi muodostumaan ainakaan kalataloudellisesti tärkeiden alueiden läheisyyteen.

Tiivistelmä

Esityksessä on Luke käsityksen mukaan liioiteltu merimetsan mahdollisia vaikutuksia kalakantoihin ja kalastukseen. Merkittävistä laaja-alaisista kalakantoihin tai kalastukseen kohdistuvista vaikutuksista ei ole selkää tutkimusnäyttöä. Luke toteaa, että nykyiset merimetsokannat eivät vaarannu pienimuotoisesta metsästyksestä, mutta esitetyt keinot (poikkeukset rauhoitukseen) ovat esitettyihin tavoitteisiin nähden heikosti perusteltuja. Esityksessä ei myöskään ole arvioitu vaihtoehtoisia keinoja eikä niiden toimivuutta suhteessa ehdotettuihin metsästystoimiin ja niiden tavoitteisiin. Luken tuottamat nykyiset Velmu-aineistot eivät sovellu esityksessä kuvattuun käyttöön. Esityksen ensisijaisena tavoitteena lienee lisätä merimetsojen metsästystä eikä niinkään vähentää mahdollisia kalatalouteen kohdistuvia haittoja. Väljästi tulkittuna esitys johtaisi siihen, että merimetsan suojametsästys olisi metsästyslain osalta sallittua elokuun alusta lähtien laajalti jokseenkin koko rannikkoalueella. Tämä voisi johtaa hallitsemattomaan ja vaikeasti valvottavaan toimintaan. Luke katsoo, että suojametsästys tulisi lakimuutoksessa rajata koskemaan selkeitä ongelmatilanteita, eikä lakiesityksen tulisi mahdollistaa poikkeusmenettelyjen laajenemista yleisen metsästysoikeuden kaltaiseksi toiminnaksi.

Thessler Sirpa
Luonnonvarakeskus

Forsman Jukka
Luonnonvarakeskus